 © Mariusz Formanowicz, 2009-2026

Walenty Fórmanowicz

Walenty Formanowicz (ur. 3 lutego 1879 w Wielichowie, zm. 29 marca 1948 w Tarnowej koło Grodziska Wlkp.)[1] – powstaniec wielkopolski.

Walenty Fórmanowicz

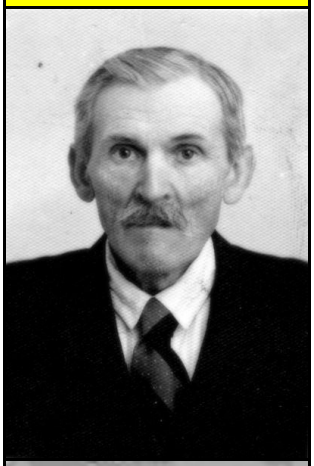

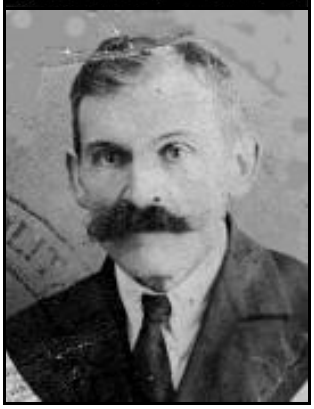

Był synem Franciszka Fórrmanowicza i Marianny z domu Danel. Z zawodu był stolarzem[2] i rolnikiem. Od sierpnia 1915 roku mieszkał w Poznaniu. Prawdopodobnie jesienią 1916 roku został wcielony do Armii Pruskiej. Ranny leczył się w szpitalu w Międzyrzeczu. Wymieniony na liście strat „Preußen 791" z dn. 23 marca 1917[3]. W lipcu 1918 wrócił do Wielichowa[4]. Pomimo inwalidztwa nabytego w czasie działań wojennych, jako jeden z pierwszych wstąpił do organizującej się kompanii wielichowskiej. Przeszedł z nią cały szlak bojowy od Rakoniewic, przez Wolsztyn, Kopanicę i Babimost. W czasie obrony Kargowy 12 lutego 1919 roku, wspólnie z Kwirynem Fórmanowiczem został wzięty do niewoli. Osadzony w obozie jenieckim w Havelbergu (Hawelin)[5,6,7].

Od 1921 roku zamieszkał w Rakoniewicach. Prowadził tam gospodarstwo rolne. Należał w tym czasie do Związku Weteranów Powstań Narodowych Rzeczypospolitej Polskiej[8]. W czasie okupacji rodzina Walentego Fórmanowicza była represjonowani przez Niemców za tajny ubój i za niedozwolony handel reglamentowanymi towarami. Sąd specjalny w Poznaniu 4 sierpnia 1943 skazał jego syna Stanisława na karę śmierci (wyrok przez powieszenie wykonano 1 września 1943 w więzieniu przy ul. Młyńskiej). Żonę Mariannę skazano na 8 lat, córkę Emilię na 7 lat i syna Ludwika na 4 lata obozu karnego[9]. Według informacji uzyskanej od rodziny, prawdziwą przyczyną skazania było dostarczanie dokumentów i ubrań Polakom zagrożonym aresztowaniem[10].

Ożenił się z Marianną z d. Humerczyk-Mazur (1893-1969), z którą miał dziewięcioro dzieci: Stefana (1913), Stanisława (1914), Franciszka (1916), Jana (1917), Emilię (1920), Mariannę (1922), Leona (1925), Ludwika (1926) i Wandę (1931). Po II wojnie światowej zamieszkał w Tarnowej koło Rakoniewic, gdzie w ramach reformy rolnej otrzymał gospodarstwo rolne. Zmarł 29 marca 1948 roku. Został pochowany na cmentarzu parafialnym w Prochach k/Wielichowa. Tablica nagrobna Walentego Fórmanowicza znajduje się na cmentarzu w Nowej Soli.

Przypisy

[1] APP, USC Wielichowo, akt urodzenia poz. 8/1879.
[2] *Księga kupiectwa i przemysłu polskiego w Wielkim Księstwie Poznańskiem*: 1908 (Dostęp: WBC)
[3] *Verlustlisten 1. Weltkrieg* [na:] http://des.genealogy.net/
[4] APP, Akta miasta Poznania, Kartoteka ewidencji ludności /1870-1931/, sygn. 14413, s. 984-985.
[5] Kazimierz Szcześniak, *Wielichowianie w walce o wolność* [w:] *Materiały do historii Powstania Wielkopolskiego 1918/19*. Z.1., Poznań: 1938, s. 137 (Dostęp: WBC)
[6] Związek Powstańców Wielkopolskich w Poznaniu, Spis zweryfikowanych, APP sygn. 53/884/0/1/33
[7] Piotr Jakuboszczak. *Działalność patriotyczno-niepodległościowa mieszkańców Wielichowa w latach 1900-1945*, Grodzisk Wielkopolski: 1998; s. 99
[8] Ewidencja członków Związku Weteranów Powstań Narodowych Rzeczypospolitej Polskiej, APP, 53/884/0/1/43. poz. 10378.
[9] Czesław Łuczak, *Dzień po dniu w okupowanym Poznaniu*, Wydawnictwo Poznańskie, 1989; s. 469, 473
[10] Emilia Kusiak z domu Fórmanowicz, *Wspomnienia z okresu okupacji hitlerowskiej* (maszynopis w zbiorach autora).